

Silmäluomen reunan sisäänkääntymä (entropium)

Lääkärikirja Duodecim

21.12.2021

Silmätautien erikoislääkäri Matti Seppänen

- Yleisyys
- Syyt
- Oireet
- Taudin toteaminen
- Itsehoito
- Milloin hoitoon
- Hoito
- Synnynnäinen luomen sisäänkääntymä
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Silmäluomen reunan sisäänpäin kääntyminen on usein helposti todettavissa: Luomen reuna on kääntynyt kohti silmää ja silmäripset hankaavat silmän pintaa.
- Luomen reunan sisäänpäin kääntyminen on varsin yleinen sairaus ikääntyvillä.
- Luomen reunan sisäänpäin kääntyminen vaatii usein kirurgista toimenpidettä.

Jos silmäluomen reuna on kääntynyt liian paljon sisäänpäin, kutsutaan virheasentoa entropiumiksi (luomikouru, entropion).

Sisäänpäin kääntynyt luomi voi aiheuttaa silmän pinnan haavaumia ja altistaa silmätulehduksille. Jos lisävaivoja esiintyy, hoitona on usein kirurginen toimenpide.

Yleisyys

Silmäluomen reunan liiallista sisäänpäin kääntymistä esiintyy eniten ikääntyneillä henkilöillä. Ikääntymisestä johtuva luomen rakenteiden löystyminen ja luomen sisäänpäin kääntyminen on yleistä. Alaluomen sisäänpäin kääntyminen on yleisempää kuin yläluomen kääntyminen. Synnynnäisenä vaiva on erittäin harvinainen.

Syyt

Ikääntyminen altistaa luomen sisäänpäin kääntymiselle (ns. seniili entropium). Silmäluomen rakenteet heikkenevät ja joustavuus vähenee iän myötä. Tämä voi altistaa luomen virheasentoille. Luomen sisäänpäin kääntyminen voi tulla esiin lievimmillään vain silmää voimakkaasti kiinni puristaessa, tai luomi voi olla vain ajoittain kääntynyt. Pahimmillaan luomi on jatkuvasti sisäänpäin kääntynyt siten, että ripset hankaavat jatkuvasti sarveiskalvon pintaa ja altistavat sarveiskalvon hankaumalle ja tulehduksille.

Sidekalvon ja silmäluomen arpimuodostumat voivat aiheuttaa silmäluomen sisäänpäin kääntymisen sekä ylä- että alaluomelle. Sidekalvo on ohut läpikuultava kerros silmän valkoisen osan ja silmäluomen sisäpinnan päällä. Silmän alueen palovammat ja haavat voivat aiheuttaa haitallisia arpia, samoin silmäluomen pitkittyneet tulehdukset. Silmän

alueelle tehty leikkaukset voivat myös lisätä arpimuodostusta.

Luomien kouristus (blefarospasmi) voi aiheuttaa luomen sisäänpäin kääntymistä. Luomien kouristus aiheutuu tahdosta riippumattomasta silmäluomia ympäröivien lihasten supistumisesta. Luomikouristukseen voi johtaa kierre, jossa aluksi lievästi sisäänpäin kääntynyt luomi ärsyttää silmän pintaa ja tämä johtaa luomen kouristukseen. Tästä taas koituu lisää ärsytystä, ja kierre on valmis. Luomikouristuksen taustalla voi olla myös harvinaisempi keskushermostoperäinen syy ilman altistavaa silmän pinnan ärsytystä. Silmän alueelle hiljattain tehty kirurginen toimenpide voi myös altistaa luomikouristukselle.

Oireet

Jos luomen reuna on kääntynyt sisäänpäin, silmäripset usein hankaavat sarveiskalvoa (silmän läpinäkyvä keskeinen osa) ja sidekalvoa. Tästä on usein seurauksena aluksi roskan tunnetta ja vetistämistä. Vaivan pitkittyessä esiintyy helposti myös silmän punoitusta ja kipua. Toistuvat sidekalvon tulehdukset voivat liittyä luomen reunan sisäänpäin kääntymiseen.

Taudin toteaminen

Sisäänpäin kääntyneen luomen voi usein huomata itsekin peiliin katsomalla. Luomea voimakkaasti puristaessa se jää virheelliseen asentoon ja ripset kääntyvät sisäänpäin. Yleislääkäri tekee usein oireilevaan silmään fluoreseiinivärjäyksen. Värjäyksen avulla voidaan tarkistaa, onko sarveiskalvon pinta vaurioitunut.

Jos sisäänpäin kääntynyt luomi aiheuttaa voimakkaita oireita tai jos sarveiskalvon pinta on vaurioitunut, tehdään usein lähete silmälääkärille.

Itsehoito

Apteekista ilman reseptiä saatavat kostuttavat tipat neljä kertaa vuorokaudessa käytettynä voivat tuoda helpotusta oireisiin. Jos silmässä on edelleen roskan tunnetta, kipua ja punoitusta, kannattaa ottaa yhteyttä lääkäriin.

Milloin hoitoon

Jos silmässä on itsehoidosta huolimatta edelleen roskan tunnetta, kipua ja punoitusta, kannattaa ottaa yhteyttä lääkäriin.

Hoito

Jos silmäluomen sisäänpäin kääntyminen on vain ajoittaista ja silmän pintaosiin ei kohdistu liiallista hankausta, hoidetaan vaivaa usein aluksi kostuttavin silmätipoin. Jos oireiluun liittyy tulehdusta, saatetaan väliaikaisesti käyttää hoitona kloramfenikolivoidetta. Tilapäisenä hoitona voidaan käyttää myös luomen virheasennon korjaamista teippivedolla.

Jos luomi on kääntynyt jatkuvasti sisäänpäin ja aiheuttaa vaurioita silmän pintarakenteille, on hoitona usein leikkaus. Leikkaus pyritään tekemään mieluiten muutamien viikkojen kuluessa, jos luomi on kääntynyt jatkuvasti sisäänpäin ja ripset hankaavat sidekalvoa tai sarveiskalvoa.

Leikkaus tehdään tavallisesti paikallispuudutuksessa potilaan ollessa valveilla. Leikkauksessa tehdään pieni ihoviilto luomen pintaan ja sen kautta edetään hivenen syvempiin rakenteisiin. Leikkauksessa voidaan kiristää silmäluomea ulospäin kääntäviä rakenteita ja tarvittaessa hiukan lyhentää luomen reunaa vaakasuunnassa. Usein leikkaus joudutaan uusimaan, sillä luomen rakenteilla on vahva taipumus löystyä uudestaan. Leikkausta odotellessa voidaan käyttää ensiapuna luomen alle liimattavaa

teippiä, joka kääntää luomea ulospäin.

Silmäluomien kouristuksesta (blefarospasmi) johtuvaan luomen sisäänpäin kääntymiseen on käytetty myös botuliinitoksiinipistoksia.

Luomen alueelle kohdistuvia leikkauksia tekevät silmälääkärit ja plastiikkakirurgit.

Synnynnäinen luomen sisäänkääntymä

Synnynnäinen luomen sisäänkääntymä (ns. kongenitaalinen entropium) on erittäin harvinainen tila. Lääketieteellisessä kirjallisuudessa on vain noin viisikymmentä tapausta todellisesta synnynnäisestä entropiumista. Synnynnäinen luomen sisäänpäin kääntymä voi vaatia leikkaushoitoa.

Jos vastasyntyneellä todetaan epätavallinen luomi, joka vaikuttaa sisäänpäin kääntyneeltä, on kyseessä usein ns. epiblepharon, jossa luomen ihopoimu on synnynnäisesti kiinnittynyt poikkeavaan kohtaan. Epiblepharon ei yleensä aiheuta oireita niin herkästi kuin entropium. Jos kyseessä on epiblepharon, se ei useinkaan vaadi leikkaushoitoa ja luomi useimmiten korjautuu oikeaan asentoon kasvun myötä. Tila vaatii kuitenkin seurantaa, ja jos silmä oireilee, voidaan myös leikkaushoitoa harkita.

Artikkelin tunnus: dlk01059 (027.013)

© 2022 Kustannus Oy Duodecim